

LATOPISZEC (43) *sb m*

latopiszec (43), [**latopisiec**].

W przypadkach zależnych pisownia odbija zapewne trojąką wymowę grupy spółgłoskowej -szcz- [zapisy: -szcz- (16), -scz- (5)]; -szc- [zapis: -szc- (13)]; -sc- [zapis: -sc- (3)].

a jasne; e oraz o prawdopodobnie jasne (tak w -o- i w -ec).

Składnia przydawki typu: te latopiszczce : ci latopiszczce *StryjKron* (17:1); składnia orzeczenia: latopiszczce stare nie wyssali (1) *StryjKron*.

sg N latopiszec (6). ◇ G latopiszca (1). ◇ [A latopiszec. ◇ L latopiszczu.] ◇ pl N latopiszczce (22). ◇ G latopiszcz(o)w (11). ◇ D latopiszcz(o)m (2). ◇ I latopiszczami (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI w.

Średniowieczny kronikarz, dziejopis szczególnie na Rusi, lub dzieło kronikarza, kronika (z rus. *лѣтописецъ*) (43) : A iáko z Eneáll'em z Troiey do Włoch/ ták teź z Palemonem [...] do Litwy między oną 500. Sláchty Rzymfkiey/ cztery przednieyże Familie wyfzły/ ná co fie wżifztki Látopifce zgadzaią. *StryjKron* 72; O czym Miechouius fol. 320. Cromerus lib 27. Długofus [...] y Kroniká Czelka oobliwie fwiádczą przeciw Látopifczom *StryjKron* 627; Tegoź Roku 1503. nie wtorego iáko Látopifzec położył/ przyfzli Połowie od Kniáziá Mořkiewfkiego do Krolá Alexandrá *StryjKron* 687, 71, 81, 265, 270, 275 [4 r.] (20); [á Diak to nápiřál w Látopiszec *StryjKron* 635].

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy kraju [latopiszec + przymiotnik (15), przymiotnik + latopiszec (2)] (17): A tu fie rzecz Cromerowá [...] ftořfue z Litewfkimi Látopifczámi/ ktore/ przyczynę przyřcia Rzymian y Włofkich 500. Sláchćicow z Palemonem [...] w ty řtrony [...] kładą być tyrańftwo Neroná *StryjKron* 71; O tym poráženiu Ikorowym Látopifczce Ruskie wzmianki nieczynią/ Ale Luitprandus zacny Hiftoryk *rerum per Europam gestarum* lib. 5. cap. 6. piřze *StryjKron* 121, kt, 66, 76, 275, 380 [2 r.] (17); [Látopifiec [...] Litewfki ieden/ ták [...] rzecz fwoię prowadzi *StryjKron* 336; Potym w Ruřkim Látopifczu dáley [!] piřze *StryjKron* 470, 636].

W charakterystycznych połączeniach: latopiszec (latopiszce) dowodne, litewski(e) (14), ruskie (13); latopiszec (latopiszczce) błádzą, chcą, piřzą (opisują) (3), położył, powiadają, řwiadczą (řwiadczy) (15), wzmiankę czynią, zgadzają się (2), zowią.

Wyrażenie: »latopiszczce stare« (2): o którym [prawdziwym przodku litewskim] ták wiele Hiftorikow řwiadczy/ y o którym teź Látopifczce řtáre/ pewnie sobie z pálcá ták zgołá Hiftoriey niewyřfáli *StryjKron* 59, 612.

Szeregi: »historycy i latopiszczce« (1): A tu fię iuř pánowanie [...] tudzieź řmierć y pogrzeb Wielkiego Xiędzá Gediminá Witenefřowicá dowodnie z rozmáitych Hiftorikow Pořfkich/ Pruřfkich/ Liflandřkich/ Ruřkich y Látopifczow Litewřkich [...] zebráne/ y porządnie řpiřřáne dokończyły Roku 1329. *StryjKron* 411. [Ponadto przy innym szeregu 1 r.].

»kroniki i (tudzieź) latopiszczce« (3): á nam dziekuy řeřmy porřádku pewnieyřzego tego mieyřcá z konkordowánia kilkunařcie Kronik/ Pořfkich/ Pruřfkich/ Liflandřkich/ y Látopifczow Ruřkich y Litewřkich zá řáfką Bożą prawdziwie dořtąpili. *StryjKron* 380, kt, 288.

»latopiszce i historycy, i kronikarze« (1): tedyby sie Hiŝtoria tá Litewŝka pomieŝzác/ y opacnie powikłác wielkim błędem muŝiáá/ á Witen muŝiáaby ŝtać po Gedyminie/ [...] przeciw Ruŝkim y Litewŝkim wŝyŝtkim Látopiŝcom/ y przeciw inŝzym Hiŝtorykom y Kronikarzom *StryjKron* 380.

Wyrażenie przyimkowe: »według latopiszca« (4): KRól Alexander Roku 1506. á według Látopiŝcá 7. proŝto z Seymu Lubelŝkiego do Litwy [...] przyiechał *StryjKron* 697, 81.

~ *W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy kraju [zawsze: latopiszec + przymiotnik]* (2): Cromerus záś według Látopiŝczow Litewŝkich lib. 10. piŝze *StryjKron* 507, 447.

Szereg: »według kronik i latopiszcow« (1): Ale tenŝe Alexander był Koriatow Syn nie Kieyŝtutow/ ták według Długóŝá y Cromerá/ iáko według inŝzych Kronik y Látopiŝcow Ruŝkich *StryjKron* 447. ~

Synonimy: dziejopis, dziejopisa, dziejopisek, historyk, kozmograf, kronikarz.

Cf LATOPIS

KN